

Conclusie

Het beeld dat Veenstra schetst met betrekking tot het voorkomen van de meerval in Nederland, strookt niet met onze informatie en ervaringen. De meerval wordt niet bedreigd, maar is juist sterk in opkomst.

Het is teleurstellend dat een stichting die pleit voor meer onderzoek naar de meerval in Nederland, onvoldoende

heeft onderzocht wat er reeds aan kennis voorhanden is. Niet alle relevante informatie is boven water gekomen. In Nederland komt meer meerval voor, en op meer plekken, dan Veenstra in zijn artikel meldt. Hetzelfde geldt voor de meerval in de rest van Europa. De Meerval Studiegroep Nederland is voorstander van onderzoek naar de meerval in Nederland om deze voor de toekomst te behouden, maar is wel van mening dat hieraan voorafgaand goed moet worden onderzocht wat er al bekend is.

Literatuur

- Anonymus, 1995. Welse vogelfrei! *Blinker* (95) 1: 32.
 Anonymus, 1996. Vissers vangen hun grootste meerval. Krantenartikel *Nieuw Kamper Dagblad*, 7 september 1996.
 Borgman, N., 1997. Laatste leefgebied meerval speerpunt voor Bovenlanden. *Bovenlanden Bulletin / ieuwsbrief van de Stichting Bovenlanden Aalsmeer* 97 (7): 1-3.
 Van der Geest, L., 1996. Europese Meerval in Nederland. *Uitgeverij het Goede Boek / Huizen*.
 Lür, M., 1996. Die Wäller-Welle. *Blinker* 96 (5): 3.
 Strehlow, J. Wäller frei! *Blinker* 96 (10): 32.

Lucas van der Geest
 Jolweg 23
 1435 KR Rijsenhout

De meerval en de rode lijst

Dr. Henrik W. de Nie

De meerval staat in Nederland in de natuurbeschermingswet, komt voor op de Duitse rode lijst en valt onder de "Conventie van Bern". Dus alle reden om de meerval op de rode lijst te plaatsen? Formeel gezien misschien wel. Maar zoals altijd met formaliteiten, al gauw raakt men verstrikt in conflicterende regels. Daarom eerst iets over de regels die aan rode lijsten ten grondslag liggen.

Rode lijsten zijn een middel van de internationale natuurbescherming om de aandacht te vestigen op bedreigde diersoorten en habitats. Nederland is relatief traag met het opstellen van 'officiële' rode lijsten. Daarom circuleren er al heel lang lijsten, opgesteld door natuurbeschermers, waarbij de gebruikte criteria niet altijd even duidelijk waren. Door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) is aan deze onduidelijkheid een einde gemaakt door zelf officiële rode lijsten te laten maken waarbij de criteria heel helder zijn geformuleerd. De mensen die in opdracht van LNV de rode lijsten opstellen, moeten de regels strikt toepassen. Het gaat daarbij om het

huidige voorkomen (in percentage uurhokken) en het tempo van verdwijnen in termen van teruggang in areaal (uurhokken) of in aantal. Het voordeel is dat de Nederlandse rode lijsten voor de diverse organismen (vogels, zoogdieren, vlinders, paddestoelen, amfibieën & reptielen) een duidelijke onderlinge samenhang vertonen. Immers, soortbescherming is een middel tot instandhouding van habitats, dus is het belangrijk dat we voor de verschillende organismen in een bepaald habitat, dezelfde criteria voor zeldzaamheid en voor de aard van de bedreiging hebben. Deze methode heeft verder het voordeel dat na verloop van tijd de veranderingen kunnen worden gemeten. Zo kan het succes of het falen van het natuurbeschermingsbeleid redelijk objectief worden vastgesteld.

Aantal vangsten

Wat betekent dit alles voor de meerval? In 1975 verzamelde de heer Boeseman 21 vangplaatsen (20 verschillende uurhokken) van de meerval uit de periode 1900 tot 1975. In het bestand dat ik voor de "Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen" aanlegde, verzamelde ik 77 uurhokken (179 waarnemingen) tussen ca. 1970 en 1995. Ik kreeg toen betrekkelijk weinig waarnemingen uit het vroegere kerngebied, de Haarlemmermeer en de Westeinderplassen. Dit bleek echter een soort politieke correctheid van de meewerkende sportvissersorganisaties. Later begreep ik dat

dal al ontwikkeld. Voor de auteurs kan het wellicht een geruststelling zijn dat het Ministerie van LNV in 1996 in het Plan van Aanpak Soortenbeleid de knoflookpad heeft opgenomen in een indicatieve lijst van soorten waarvoor beschermingsplannen zullen worden opgesteld.

In een volgende paragraaf wordt uitgebreid in gegaan op het voorkomen en de status van de barbeel en de kwabaal. Van de barbeel worden resultaten gepresenteerd van een onderzoek naar het voorkomen van jonge exemplaren in Nederland. Er wordt geconcludeerd dat er sprake is van voortplanting van de barbeel in Nederland en wel in Limburg. Er wordt niet uitgesloten dat ook elders in Nederland voortplanting plaats vindt. Voor een effectieve verbetering van de barbeelstand in Nederland worden enkele aanbevelingen gedaan. Ook de huidige status van de kwabaal en de achteruitgang van de soort worden gepresenteerd aan de hand van historische en recente verspreidingsgegevens. Er worden enkele beheersmaatregelen voorgesteld. Voor zowel de kwabaal als de barbeel wordt voorgesteld om ze in de nieuwe flora- en faunawet een meer beschermde status te geven. De auteurs stellen echter expliciet dat inrichtings- en beheersmaatregelen natuurlijk het meest belangrijk zijn.

In het hoofdstuk "ontwikkelingen van flora en fauna 1900-1995" wordt een integraal beeld gegeven van de toestand van flora en fauna in Nederland. Deze integratie heeft vooral betrekking op het gecombineerd weergeven van de trends van de afzonderlijke groepen. Daarnaast wordt de ontwikkeling voor een aantal begroeiingstypen weergegeven. Ook dit gebeurt door de trends van karakteristieke soorten van de verschillende groepen in een tabel per begroeiingstype weer te geven. De auteurs hebben uit de trends van de afzonderlijke groepen ook nog een gemiddelde berekend. Deze exercitie is wat mij betreft volledig overbodig en ook ecologisch absoluut niet relevant. Overigens komen de amfibieën en reptielen in deze overzichten niet voor vanwege het ontbreken van kwantitatieve gegevens per begroeiingstype.

Omdat in deze bespreking alleen aandacht geschonken is aan vissen en herpetofauna is een eindoordeel over "Toestand van de natuur 2" niet aan de orde. Een aanbeveling kan echter altijd. Het boek geeft een schat aan informatie van de afzonderlijke organismengroepen waardoor het grootste deel van het boek zeer waardevol is. De integratie is echter niet echt goed uit de verf

gekomen, maar dat mag geen reden zijn om het boek niet aan te bevelen. Een fraai document!

Vereniging Flora en Fauna, 1997. Jaarboek Natuur 1997, de winst en verliesrekening van de Nederlandse natuur. KNNV Uitgeverij, Utrecht/VOFF, Wageningen. Gebonden, 272 pagina's.

Het jaarboek Natuur is voor RAVON-leden te bestellen door overmaking van 40 gulden (32,50 + 7,50 porto) op giro 142307 t.n.v. het RAVON-publicatiebureau onder vermelding van jaarboek natuur.

Ron Beenen

DANKDANKDANK

RAVON kan alleen verschijnen dankzij de hulp en steun van talloze mensen. Allemaal leveren ze hun bijdrage, groot of klein. Toch wil de redactie Bas Teunis en Walter Lentjes even in het zonnetje zetten, omdat zonder hun inbreng RAVON er niet zou zijn. Bas levert de fraaie tekeningen voor de omslag. Ook in het blad zijn er enkele te vinden.

Walter heeft de lay-out van het blad verzorgd en het een geheel eigen gezicht heeft gegeven. Bas en Walter, bedankt!!

IN MEMORIAM DICK VAN WIJK. 1918 - 1997.

Dick van Wijk is op 25 november overleden. Hij was als tandarts hoofd van de pre-klinische opleiding aan de Universiteit van Utrecht tot zijn pensionering. Hij zou op 18 januari j.l. 80 jaar geworden zijn.

Dick was een amateur-herpetoloog pur sang en sinds de oprichtingsdatum van Lacerta op 10 september 1941 lid van deze vereniging. Vanaf 1944 tot in de vijftiger jaren was hij hoofd van de Herpetogeografische Dienst van Lacerta, in 1944 opgericht.

Al spoedig verscheen in Lacerta in januari 1946 het eerste herpetogeografisch verslag met 179 meldingen. Het werd gevolgd in april 1947 door het tweede verslag met 443 waarnemingen, uitgegeven als bijlage van Lacerta. Daarna kwam het derde verslag uit in januari 1951, met 1050 waarnemingen. Dick schreef het voorwoord voor het vierde herpetogeografisch verslag. Dit werd in 1964 uitgegeven ter gelegenheid van het twintig jarig bestaan van de HGD. Tussendoor hield hij pleidooien voor het in stand houden van drinkpoelen voor de geelbuikvuurpadden en vroedmeesterpadden.

Wij mogen ook zijn bemoeienis bij het tot stand komen van het kleinste natuurreservaat in Nederland in Epen voor zijn

geliefde vroedmeesterpadden, de klungelkes, niet vergeten. In het bestuur van Lacerta was hij actief van 1961 tot 1966 als vice-voorzitter, daarna tot 1972 als voorzitter. Hierna werd hij tot lid van verdienste benoemd.

Sinds 1986 was Dick bezig met een tweede jeugd als herpetoloog. Als secretaris van de doelgroep Anura en Sauria van Europa was hij het brein achter de ideeën om - met ministeriële toestemming - de wegwijnen-de Maastrichtse muurhagedissen-populatie door kweek met aldaar tijdelijk weggevan-

gen exemplaren te versterken. Dat is gelukt. Vanwege zijn grote verdiensten voor de herpetologie zowel binnen als buiten Lacerta werd Dick op 18-10-1991 tot ere-lid van deze vereniging benoemd.

Uiteraard was Dick, die aan de basis stond van het inventariseren in Nederland, lid van de Herpetologische Studie-Groep Noord-Holland en als zodanig donateur van de Stichting RAVON. Hij was er zeer mee ingenomen, dat de mede via zijn inspanning verzamelde herpetologische gegevens van de Herpetogeografische Dienst van Lacerta, binnenkort worden overgedragen aan de door het RAVON op te richten databank, zodat ze de eeuwigheid kunnen trotseren.

"Nog even vlug wat foto's maken van de zandhagedissen", zei hij tegen zijn vrouw op zijn laatste vakantie op zijn geliefde Terschelling. Maar een noodlottige val met zijn fiets luidde zijn heengaan in. Al leek hij eerst van zijn heupoperatie te herstellen, een plotseling optredende infectie sloopte hem helaas. Hij is als herpetoloog als het ware in het harnas gestorven.

Een laatste woord van medeleven voor zijn vrouw, zijn drie zonen, schoondochters en kleinkinderen. Veel sterkte bij dit droeve verlies toegewenst. Bij zijn crematie hebt U gemerkt, hoe geliefd Dick was. Moge dat een steun voor U allen zijn en blijven.

Jan Verhoeven,
vice-voorzitter RAVON